

"הטובה שבמידות האדם – שיהיה שואל" (רשב"ג)

"קריאה בקלפים"

פעילות קלפים עם תמונות¹ הקשורות לספרים, לחויית הקריאה, לספרים מול טכנולוגיה במאה ה-21

מטרת הפעילות: דיון בסוגיית הקריאה, ספרים, טכנולוגיה, קידמה, היסטוריה, עיצוב העתיד, הפרט מול החברה, איחוד מול ייחוד, חשיבות הקריאה, תרומת הקריאה, מצב הקריאה בתקופתנו, עתיד הקריאה וכו'.

ספרות, כחלק מן החיים, כיונקת ומניקה, מאפשרת קרקע פורייה לשאלות כאמצעי לעודד לומד סקרן, ביקורתי, מעורב, עצמאי וחושב.

שאלת שאלות היא הליך התפתחותי בין אדם לבין עצמו, בין אדם לבין האחר ובין אדם לבין העולם.

תמונות הקלפים **ההשלכתיים** נבנות על **אמצעי עיצוב** המוכרים לנו מעולם **הספרות** (דימוי, מטאפורה, האנשה, סמל וכו') ניתן לעבוד עם הטכניקה בתהליך של כתיבה, של דיון וכמלווה קריאה.

יצחק שמולביץ² פותח את ספרו, "שאלת קלף", בסיפור עממי שממחיש את חשיבות שאלת השאלות.

"אב בדואי ובנו מטיילים על גב גמל. בדרך שואל הבן: "אבא, למה השמש שוקעת במערב?"
האב עונה: "ואללה בני, לא יודע..."
לאחר זמן מה, שוב שואל הבן: "אבא, למה לגמל יש דבשת?"
האב עונה: "ואללה בני, לא יודע..."
והבן ממשיך לשאול: "אבא, למה אנחנו נקראים בדואים?"
שוב האב עונה: "ואללה בני, לא יודע"
וכך הם ממשיכים בדרכם. הבן שואל שאלות רבות והאב עונה באותה תשובה.
בערב, סביב המדורה, שואל הבן: "אבא, לא מפריע לך שאני שואל כל כך הרבה שאלות?"
והאב עונה: לא בני, אם לא תשאל, איך תדע?"

שמולביץ מציע להתייחס **לתהליך שאלת שאלות כדימוי למסע בתוך בית פנימי³:**

שאלות סגורות – כניסה למסדרון שיש בו דלת כניסה ודלת יציאה – (תשובות: כן ולא) שאלות אלה מאפשרות מידע ממוקד לרב השאלות יתחילו במילה "האם:"

שאלות פתוחות – כניסה להיכל גדול בעל מספר קומות, מספר חדרים, חלונות, דלתות, גג ומרתף חלק מהקירות שקופים, גלריה להתבוננות פנורמית או מטה וכו'. שאלה פתוחה מאפשרת לנשאל מעבר ממרחב התשובות המוכר לעבר מרחב פתוח ויצירתי. השאלות הפתוחות יתחילו ב"כיצד?", "נסה", "מה?" וכו'. הן מכוננות את האדם פנימה אל עצמו במגע עם עולם הקלף. **העבודה עם קלפים מאפשרת שיח והתבוננות צרה ורחבה. קלפים השלכתיים עוקפים את המודע את ההתנגדויות ומאפשרים כניסה למקום שמאפשר התבוננות עמוקה יותר ובעקבותיה שיח, דיון.**

חשוב לזכור, בתהליך העבודה עם קלפים יש לאפשר מקום בטוח, להתוות כללים ברורים, לשים לב לקשר בין המילים לשפת הגוף של הנשאל, להיות פתוחים, קשובים ולא שיפוטניים. מידת החדירה אל הפרט, תלויה כמובן בהכשרתו, בניסיונו ובאחריותו של השואל/המורה. מומלץ לבקש את הנשאל לתאר את מה שהוא רואה בקלף (ולא דוקא לכוון למה שהשואל רואה)

ניתן להיעזר בחפיסות קלפים מוכרות וניתן גם ליצור קלפים בהתאם לרעיון בו בוחרים להתמקד.

פעילות זו של שימוש בקלפים הסובבת סביב נושא הקריאה והספרים כונתה על ידי במשמעות הכפולה "קריאה בקלפים" 😊. היא נבנתה על תמונות שמעמידות במרכזן ספר/ספרים (התמונות לקוחות מתוך מאגר אינטרנט וכן מתוך הסרטון הנפלא שהופץ בקבוצת הפייסבוק של המורים. ניתן לצפות בו ב [קישור](#)).

(הקלפים המאולתרים מיועדים לשימוש פנימי לצורכי הוראה ואינם מיועדים לשיווק או לצרכי רווח)

פעילות כיתתית (מומלץ לעבוד עם חצאי כתות)

פריסת קלפים גלוייה במרכז החדר (עם תמונות הספרים כלפי מעלה)

המורה יכול לבחור אם לשאול את כל המשתתפים שאלה אחידה או לתת לכל משתתף שאלה אקראית. דוגמאות:

- בחר בקלף המציג משהו שמסקרן אותך! תאר מה אתה רואה? מה משך את תשומת לבך? איזה צבעים משכו את עיניך? מה מסקרן אותך? מה ניתן לעשות כדי לספק את הסקרנות? מי עוד עשוי להיות סקרן לגבי זה?
- בחר בקלף המציג רעיון שאתה יכול להזדהות איתו! להסכים איתו! כיצד תנסה לשכנע את היושב לימינך להסכים עמך?

¹ חלק מהתמונות לקוחות מתוך הסרטון [קישור](#)

² שמולביץ יצחק, שאלת קלף – להיות שואל יצירתי, (עמ' 14) הוצאת עולם הקלפים, 2014

³ שם. עמ' 26-22

- בחר בקלף שמעורר בך **אנטגוניזם**! תאר את הקלף, מה מעורר אצלך תחושות אלו? מדוע? כיצד אפשר להפוך את ה"לימון ללימונדה"?
- בחר קלף שמציג **רעיון סוריאליסטי**! תאר מה אתה רואה. מה סוריאליסטי בקלף? כיצד ניתן להפוך את הרעיון לריאליסטי?
- בחר קלף שגורם לך **לתחושת אי נוחות**! מה מתואר בקלף? מה גורם לך לחוש כך. אם היית יכול לשנות משהו כדי להרגיע את תחושותיך, מה היית משנה או מוסיף לקלף?
- בחר בקלף שמציג **שונות**. היכן מתבטאת השונות? האם יש דמות שנוהגת באופן שונה מהשאר? מי השונה? האם לתחושתך השונות מפריעה?
- בחר קלף שגורם לך **לחיד**! תאר את הקלף. מה בקל מעניק לך תחושה זו? איך ניתן לקשר בין הקלף למציאות חיד?
- בחר בקלף שהיית רוצה **"להיכנס לתוכו"**! תאר את הקלף. מדוע בחרת בו? היכן היית ממקם את עצמך?
- בחר בקלף ש**תואם את השקפתך לגבי ספרים**! תאר את הקלף. האם המתואר בקלף תואם את המציאות העכשווית? במה? האם הקלף תואם את המציאות העתידית? כיצד?
- בחר בקלף שמתאר את **הקושי של קריאת ספרים בימינו**! באיזה דרכים ניתן לפתור קושי זה (תוכל למצא קלפים אחרים שמבטאים זאת או להציע רעיונות משלך)
- בחר בקלף שמציג את **היתרונות בקריאת ספרים** בימינו! תאר מה אתה רואה? מהם היתרונות? האם אתה מרגיש במיעוט? איך תשכני אחרים לראות את היתרונות האלה?
- בחר קלף שמתאר **תמונה מטאפורית** שקשורה בספרים. מה מתואר בקלף? מהי המטאפורה העולה?
- בחר בקלף שמתאר **התייחסות אוטופית לקריאה/לספרים**! תאר מה אתה רואה בקלף? מדוע ההתרחשות היא אוטופית? כיצד ניתן לעודד מצבים שישאפו לאוטופיה המתוארת?
- בחר קלף שמתאר **התייחסות דיסטופית לקריאה/לספרים**! מה את רואה בקלף? מדוע ההתרחשות היא דיסטופית? כיצד לדעתך ניתן למנוע זאת?
- בחר בקלף שמציג **קשר בעייתי בין הדמויות** המופיעות בו! תאר מה אתה רואה בקלף? מה הבעייתיות? כיצד ניתן לסייע/להציל את הקשר?
- בחר בקלף שמציג **דמות כלשהי המעוררת בך רצון לשיח** על מעשיה בקלף. בחר אם אתה תהיה השואל והדמות המשיבה או להיפך. הצג את השיח בינכם. (ניתן לעשות זאת גם עם דמות מיצירה שנלמדה כשיח יצירתי או כחזרה על החומר)

פריסת קלפים סמוייה במרכז החדר (עם תמונות הספרים כלפי מטה)

- כל תלמיד בוחר קלף באופן אקראי ומתאר את מה שרואה בו. כיצד חש כלפי תמונת הקלף? האם מסכים, מתנגד, משועשע, ביקורתי, נוסטלגי, ציני וכו'.
- ניתן לבחור קלף נוסף, לתאר גם אותו ולמצא קשר בין התמונות / המסרים העולים מן הקלפים.
- ניתן להציע החלפי את הקלף עם משתתף אחר ולנמק את הסיבה.
- ניתן לבחור קלף "המדבר" עם הקלף הנבחר.
- ניתן להוסיף משפט לקלף (אפשר לנסות ולהתאים את הקלף ליצירה שנלמדה או שיר / פיזמון ידוע)

בהצלחה
גלית טולדו משגב

קריאה בקלפים

קריאה בקלפים

קריאה בקלפים